

De Drie Goddelijke Deugden

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 28, nr. 109 – September 2023

Inhoud

Pag. 1: Voorwoord

Pag. 2: Op de koffie bij Z.E.H. Bert Pluym, pastoor van de parochies Sint-Michiel, Sint-Jan en Sint-Adrianus

Pag. 22: Jaarlijkse zomerfietstocht

Pag. 32: Bedankingsdag voor de werkende leden

Pag. 33: Bezoek tweede leerjaar aan het museum

Pag. 34: Fotohoek met een nieuwe vraag

Pag. 35: Lief en Leed

Pag. 36: Vondst in ons archief

Lidmaatschap en abonnement

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Erelid kunt u zijn voor een jaarbijdrage vanaf 30 euro.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift "De Drie Goddelijke Deugden".

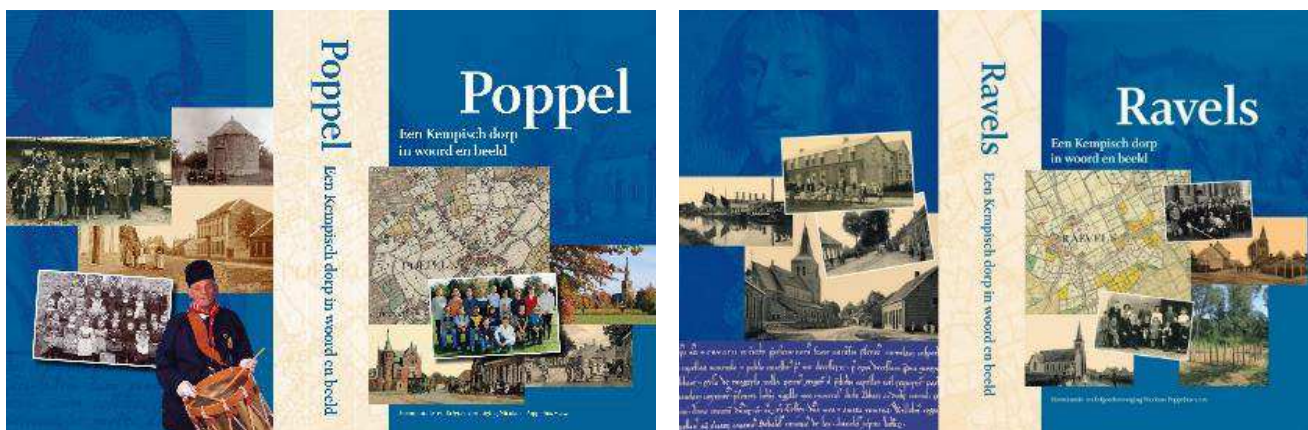
Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradije publicaties

-De grote kijk- en leesboeken (elk ruim 1000 foto's en 500 pag.) **Ravels en Poppel** (bijna uitverkocht!!!)

€40,- voor leden en €45,- voor niet-leden (verzending in Ravels is gratis, andere bestemmingen €10,- kosten)

-**Spannend stripboek over het leven van de heilige Nicolaus van Poppel**, het zijn de allerlaatste Nederlandstalige exemplaren, €20,-

-**"Vondsten vertellen"**, rijk geïllustreerd boek over de archeologische ontdekkingen en opgravingen in de Kempen, €20,-

-**"De Drie van het Noorden"**, €5,-

Afbeelding voorblad: Kerk van Sint-Michiel in Weelde-Centrum, op pagina 2 vindt U nog twee foto's van de Sint-Michiel langs de kant van de Torenstraat, eertijds heette die Kerkstraat. De straatnaam is veranderd bij de gemeentefusies

Afbeelding achterblad: Collage van parochiekerken Sint-Adrianus en Sint-Jan
Boven: kerk van Sint-Adrianus te Ravels-Eel
Onder: kerk van Sint-Jan in de Weeldestraat te Weelde

Voorwoord

Onze vereniging heeft in zijn geschiedenis opnieuw een historische mijlpaal gezet. Na de oprichting in 1977, het eerste archief en museum in de molen te Weelde, het eerste tijdschrift in 1996, de verhuis in 2007 naar het nieuwe museum het Kaske (tegenwoordig het MAG, museum aan de grens) in het oude gemeentehuis van Poppel en nu in 2023 de verhuis van het archief en depot naar het oude schoolhuis te Poppel.

Met de restauratie van het oude schoolhuis in Poppel hebben onze gemeentebestuurders en wij een heel grote stap gezet voor het behoud van onze tradities en kennis. Zo zal in dit gebouw gewerkt worden rond deze thema's en kan men na afspraak opzoekingen doen. Verder zullen we in optimale omstandigheden allerlei producten bewaren zoals: foto's, gereedschap, kleding, boeken, schoolmateriaal, meubelen, gebruiksvoorwerpen, enzoverder. Bovendien wordt het oude schoolhuis als dorpsbeeld behouden.

De eerste ideeën om de werking van het Rode Kruis los te weken van het schoolhuis kwamen er na de aankoop van de NAVO-hallen. Het Rode Kruis heeft daar nu een grote accommodatie voor haar materiaalopslag, cursussen en trainingen.

Besluitvorming en consensus vragen tijd. Bovendien werden we gecounterd door de coronacrisis die op praktisch en financieel vlak heel het opzet op zijn kop heeft gezet. U weet nog heel zeker dat door de lockdown alles stilviel. De gemeente en wij moesten het heft in eigen handen nemen. Na de lockdown werd alles traag heropgestart. We herinneren ons nog allemaal de maatregelen dat we met niet meer dan zoveel mensen in een geventileerde ruimte mochten zijn. De COVID-testen en coronavaccinaties vlogen ons om de oren en veroorzaakten wel wat vertragingen in het normale economische leven. Bouwmaterialen enzoverder waren niet meer beschikbaar zoals voorheen. Zo had de dakdekker de grootste moeite om aan dakpannen te komen. Deze zijn wel allemaal hetzelfde maar komen van verschillende leveranciers. De werken sleepten dus aan.

Onze vereniging heeft getekend om de afbraakwerken, de wederopbouw met isolatiewerken, nieuwe wanden, installatie van keukenmeubelen en een toogmeubel mee te ondersteunen en te plaatsen. De handen werden uit de mouwen gestoken door onze mannen. Onze partners lieten ons niet in de steek en voorzagen ons van de nodige vitaminen en koolhydraten in de vorm van koffie en taarten. Het was wel jammer dat bij deze koffiepauzes de mensen van de gemeente niet mochten of konden deelnemen.

Soms zijn we door het oog van de naald gekropen tijdens de sloopwerken, maar einde goed al goed.

Bij deze gaat onze grote dank uit naar het gemeentebestuur, de gemeentearbeiders (timmerlui, de schilders en anderen), Christine en Vicky die ons hebben aangestuurd en ondersteund. We vormden een prachtig team!

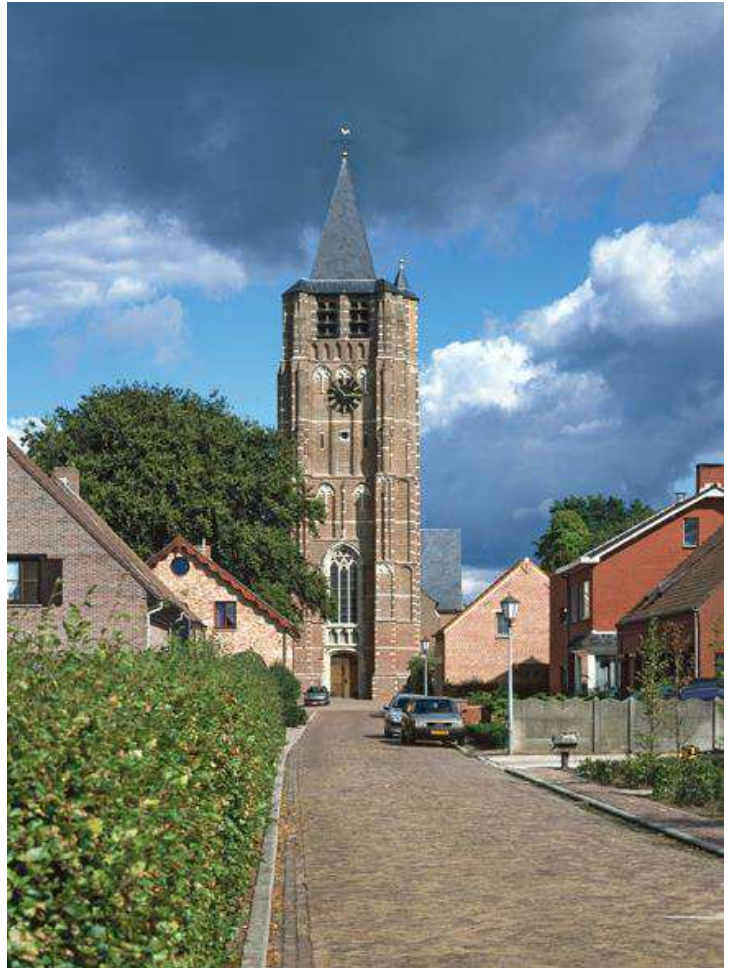
Naar de toekomst toe zullen we een energetisch neutrale opslagruimte maken. Als de financiële goden ons gunstig gezind zijn, zullen we in de garage "een sarcofaag" of een "box in the box" bouwen. Hierin komen de kluizen en zullen gevoelige voorwerpen en documenten worden bewaard. Het gelijkvloers bevat een keuken, een bibliotheek en een ontvangstruimte. Op de tussenverdieping komt een textielruimte (kleding en andere stoffen voorwerpen) en op de eerste etage zullen onder andere de archivarissen voor de foto's en rouwprentjes werken. De zolderverdieping wordt gebruikt voor fotoatelier en de afdeling textielbehoud.

Het schoolhuis sluit naadloos aan bij onze werking met het museum er tegenover. De mogelijkheden voor het publiek openstellen van archieven worden hiermee uitgebreid. We kunnen, laat ons hopen, qua infrastructuur de komende 10 of meerdere jaren in een beter klimaat timmeren aan het erfgoed- en heemkundegebeuren.

Luc Andries, voorzitter

Op de koffie bij Bert Pluym, pastoor van de parochies: Sint-Michiel, Sint-Jan en Sint-Adrianus

Luc Andries

Weelde, Sint-Michiel, vroeger en nu

Aangezien onze Weeldse (parochies Sint-Michiel en Sint-Jan) en Eelse (parochie Sint-Adrianus) pastoor Bert Pluym volgend jaar 80 wordt en officieel op emeritaat gesteld zal worden, vond de redactie van ons tijdschrift het een heel goed idee om hem te interviewen. We zijn hier dus met een primeur.

Deze zomer zijn we enkele malen afgezakt naar de pastorie aan de Weeldestraat naast de Sint-Janskerk. We werden telkens op Pluym'siaanse wijze ontvangen met alle égarde die we van Bert gewend zijn. God, wat zal het varen als hij zich zal terugtrekken uit het parochiale leven! Maar in de hemel zullen ze er niet veel aan kunnen doen omdat Bert zijn besluit genomen is en daar wijkt hij niet van af!

Bert is geboren in de Wijk (de Meiboomlaan) te Ravels-Centrum op 22 oktober 1944 kort nadat de laatste Duitse soldaten begin oktober Ravels verlaten hadden. Zijn vader heette Franciscus (°Ravels 18/09/1899-†Turnhout 17/01/1984) met roepnaam Frans of Sooi. Moeder heette Maria Rijkers met koosnaam Mieke (°Ravels 01/01/1900-†Turnhout 27/07/1954). De grootvader van Bert was Petrus Adrianus Pluym (°Weelde 22/09/1852-†Ravels 07/04/1929) die op 21/02/1884 huwde met Maria Catherina Deliën (°Ravels 28/09/1858-†Ravels 24/03/1931). U kan nog meer info vinden in ons tijdschrift nr. 7 van maart 1998 op de bladzijden 85 tot 88 met de kwartierstaat van Anna Pluym.

Bert is het zesde en jongste kind van Sooi en Mieke. Hij had 3 zusters en 2 broers: Maria (°Ravels 06/11/1925-†Turnhout 22/09/2011), Adriaan (°18/05/1927-†Weelde 26/12/1984), Louisa (°01/03/1929-†Turnhout 10/05/1979), Jeanne (°20/06/1930) en Karel (°1931-†2021).

Hij was een donzig ventje en goed bij de pinken. Op 9 maanden kon hij reeds recht vooruit gaan. Droog was hij reeds een tijdje later. En zoals je op de foto's kan zien had hij mooie krollen. Hij kwam niets tekort. Naar de kleuterschool ging hij niet graag. Hij ontsnapte al de eerste dag onder de schoolpoort door en was terug thuis vóór moeder.

Gelijk het de Heer behaagd heeft, zo is het geschied.
De Naam des Heren zij gezegend.
† Bid voor de ziel van zaliger
Maria Antonetta Elisabeth RIJKERS
echigenote van Franciscus Cornelius PLUYM,
lid van de Bond van het H. Hart en van de Kristene
Vrouwengilde,
geboren te Ravels de 1 Januari 1900 en godvruchtig
overleden in het Gasthuis te Turnhout de 27 Juli 1954,
gesterkt door de troostmiddelen van onze Moeder
de H. Kerk.

De dierbare afgestorvene was een trouwe echtgenote en goede moeder die met hart en ziel aan haar gezin gehecht was, die alles kon offeren voor het geluk en welzijn van haar kroost. De sterkte vond zij in haar diep geloof, haar vurige godsvrucht en hare grote liefde tot God en Maria. Kristus bezoekt dikwijls zijn beste vrienden, en ook haar bleef de beproeving en het lijden niet gespaard. Maar zij kon lijden en offeren met die rotsvaste overtuiging dat het weldra beter zou gaan. Helaas, haar lijden zou dubbel zwaar wegen als ook haar echtgenoot de lijdensweg was opgegaan en zij, overmand door eigen smarten, niet de nodige zorg aan hem kon besteden. Maar nooit zou de moed haar ontvallen.

Dierbare echtgenoot, ik had zo graag aan uw zijde gebleven om u in alles te helpen en bij te staan. God roept mij. Wees niet zoals zij die geen hoop en betrouwen hebben. Uw diep kristelijk geloof zal u moed en sterkte verschaffen. Onze liefde is niet gestorven, we blijven inniger dan ooit verenigd, want mijn liefde is hierboven nog vermeerderd. Draag uw kruis met liefde. Eens komt voor u ook het eeuwige verblijden. — Dierbare kinderen en kleinkinderen, ge weet hoe zieleveel ik van u allen hield, vergeet nooit mijne wijze raadgevingen, vergeet nooit mijn voorbeeld, vergeet nooit de liefde van uw moeder. Blijft vader beminnen, troosten en bijstaan, verlicht zijn lijdensweg door uw liefde. Dient God al de dagen van uw leven en leeft in vrede met elkaar. — Beminde familieleden en kennissen, vergeet mij niet in uw gebeden.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U. 300 d. afl.
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. afl.

*"In dankbaarheid rouwen wij om onze vader die wij verloren:
niemand kent ons diep en groot verdriet.
Maar in Zijn goedheid zal de Heer ons wel verhoren:
Hij verlaat in 't uur van nood de zijnen niet!"*

Zoals hij rustig en ingetogen leefde, ging onze vader op 84-jarige leeftijd naar het blijvende leven bij de Schepper:

FRANS PLUYM

Geboren te Ravels op 18 september 1899, hij werd weduwnaar van MARIA RIJKERS in 1954.

Hij is overleden in de C.M. St.-Jozefkliniek te Turnhout op dinsdag 17 januari 1984.

Vader was reeds lang voorzien van de Kerkelijke Tekenen van de Nabije en Trouwe hemelse Vader.

Beste Vader,

Afscheid nemen doet pijn, veel pijn!

Toch zijn wij zeer dankbaar dat wij U zolang in ons zorgend midden mochten hebben.

U te moeten missen zal erg "varen", want voor ons blijft gij onmisbaar.

Men zegt soms "iemand is slechts echt dood, als niemand meer aan hem denkt", maar dit zal met U zeker nooit gebeuren.

Ja, beste vader,

een lange ziekenhuis-weg kondigde ons uw heengaan reeds lang aan, maar liever blijven wij U herinneren als onze lachende, gezonde en optimistische vader. Daarom willen wij U beloven uw levenswijze verder te zetten: met open handen staande voor God, het leven nemend zoals het komt, zorgend voor de familie, zelden klagend, maar optimistisch het leven tegemoet tredend, want wij leerden van U:

"Je bent maar een gelukkig mens als je niet meer wilt hebben en zijn dan je aankunt, want dan ben je precies geschikt voor Gods wereld."

Beste kinderen en kleinkinderen,

Ik hoop dat het waar mag blijven dat al mijn kinderen en kleinkinderen lachend en onbekommerd de nieuwe dag verwachten.

Ja, ik wil dat jullie allen de familieband, de vriendschap, ge-negenheid en aandacht voor elkaar in ere zult houden.

M'n besten allemaal,

vanuit het leven bij de Heer wil ik altijd bij jullie blijven.

*"Heer, erbarm U, mijn bloei is vergaan.
Heer, geef mij heil, want mijn kracht is teniet."
(Ps. 6)*

Dank voor uw troostende nabijheid.

Ravels, 21 januari 1984

De familie PLUYM-RIJKERS

Bert was 9 jaar toen moeder stierf. Vader, die niet zo jong meer was, bleef achter met Albeerke, zo noemde vader zijn jongste spruit, en zijn andere kinderen. Zij hadden ondanks de moeilijke jaren heel veel steun aan elkaar. Ze hielpen elkaar en Albeerke groeide op tot een braaf verstandig manneke. Hij mocht van meester Antoon Van Gool het zevende overslaan omdat hij daar niet veel kon bijleren. Bert heeft te Ravels nog het achtste jaar gedaan.

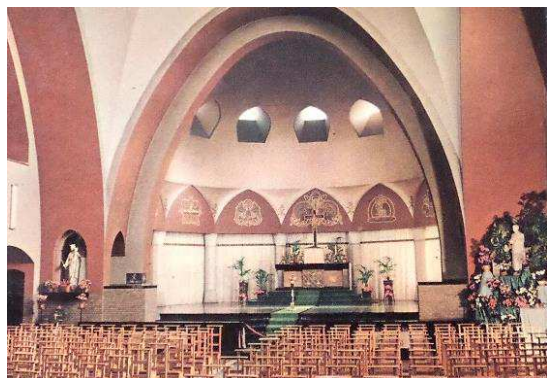
Drie jaar internaat bij de paters van Don Bosco in Hechtel

Na deze schooltijd was het voor vader niet gemakkelijk hoe hij nu met Bert verder moest. Op een dag in die overgangperiode kwam er een pater van Don Bosco van Hechtel bij hen langs. Deze man had vooraf zijn oren te luisteren gelegd in Ravels bij de burgemeester, de hoofdonderwijzer en de pastoor om te weten waar de "brave" jongens met intellectueel potentieel zaten. Zo vertrokken er in 1957 met het nieuwe schooljaar 10 jongens van Ravels naar Hechtel op internaat. Bert was toen dertien jaar oud en volgde de Latijn-Griekse studierichting. Vanaf dag één werd er door de paters min of meer aangedrongen om toe te treden tot de salesianer orde.

Het brandglasraam met de voorstelling van het schild van de salesianer congregatie (bron: <https://www.oudleerlingdonboscohechtel.be/KapellenvanDonBoscoHechtel.pdf>)

Wie nu denkt dat Bert daar zijn roeping zou ontvangen hebben, slaat de bal mis. Het werkte bij hem integendeel contraproductief omdat de paters salesianen beetje bij beetje aan hersenspoeling deden om priesterroepingen te bewerkstelligen. Mogelijk zijn er enkele roepings- en vormingszaadjes blijven hangen maar dat is geen uitgemaakte zaak. Feit is dat Bert er zijn lagere humaniora afwerkte en overstapte naar een onderwijzersopleiding aan de Vrije Katholieke Normaalschool te Mechelen. Niettegenstaande zijn aversie tegenover het beleid van de paters salesianen in het lagere middelbaar kan Bert zich wel vinden in de accenten van de Salesianer pedagogie.

De grote kapel in het Don Bosco-college met de stompe toren die werd ingewijd op 5 mei 1955 en het portiekengebouw (bron: <https://www.oudleerlingdonboscohechtel.be/KapellenvanDonBoscoHechtel.pdf>)

ACCENTEN VAN EEN SALESIAANSE PEDAGOGIE

De opvoedingsaanpak die Don Bosco met zijn medewerkers ontwikkelde, heeft een aantal specifieke kenmerken en accenten. Ze geven de salesianer identiteit en opvoedingspraktijk vandaag een eigen kleur.

- 1) Een pedagogie van verbondenheid
- 2) Een pedagogie van vertrouwen
- 3) Een pedagogie van geloof
- 4) Een pedagogie van groei
- 5) Een pedagogie van vreugde en spel
- 6) Een pedagogie van hoop

Vrije Katholieke Normaalschool in Mechelen

Mechelen "Onder den Toren", de Normaalschool bevond zich destijds tussen het Jef Denysplein, de Minderbroedersgang en "Onder den Toren". De klassen in "Onder den Toren" werden in 1879 ingericht op de terreinen van het oude Spaanse Gasthuis. In 1929 volgde er een nieuwbouw.

(bron: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/59159>)

Na drie jaar Hechtel trok Bert in 1960 naar de Vrije Katholieke Normaalschool in Mechelen om onderwijzer te worden. De opleiding tot onderwijzer en het behalen van een gelijkgesteld diploma hoger secundair onderwijs duurde toen 4 jaren. Hij had er een mooie studententijd met alles er op en er naast. Hij schreef brieven voor andere studenten die niet zo bedreven waren in de amoureuze relatieschrijfkunst. Het internaat was buiten de schoolmuren. Het eerste jaar zaten ze min of meer op internaat aan de Katelijnevest waar een gezin zorgde voor het huishouden en enkele inwonende priesters die toezicht hielden. Vanaf het tweede jaar verhuisde men naar

de Merodestraat met voor elke student een eigen kamer. Hier had men meer vrijheid en kon men naar de stadsbibliotheek, het stedelijk zwembad, toneel-en andere voorstellingen. Er was een zekere vrijheid maar zonder dat ge het merkte werd ge toch in het oog gehouden.

En als het examen was, moest alles wijken en werd er serieus geblokt. In 1964, op twintigjarige leeftijd, studeerde hij af met de grootste onderscheiding (meer dan 85% of in het latijn "summa cum laude"). Bert zijn vader, broers en zussen waren zeer gelukkig met Albeerke zijn diploma van onderwijzer en zoals het een goede Pluym betaamt werd er duchtig gefeest!

In Mechelen maakte Bert tijdens zijn lerarenopleiding kennis met de Z.E.H. Rik Van Hauwe uit Grobbendonk die catechese gaf aan de onderwijzers in spe. Deze priester had een grote invloed op de geloofswereld van de jonge onderwijzers in spe. Hij joeg de jonge wind van de geest door de oude kerk naar de nieuwe kerk. Hij ging in een constructieve dialoog met zijn leerlingen tijdens het Tweede Vaticaans Concilie. Er waren discussies over het geloof en de kerk in de overgang naar de toekomst. Hier is bij Bert wel de inspiratie aangewakkerd naar zijn toekomst.

Z.E.H. Hendrik Van Hauwe, leraar en directeur Katholieke Normalschool Mechelen; medeoprichter Katholieke Hogeschool Mechelen; (°Grobbendonk 04/02/1928-†Bonheiden 30/10/2015)

(bron: <https://www.odis.be/hercules/search2.php?searchMethod=full&search=van%20hauwe&lnq=>)

Onderwijzer aan het Jongenstehuis te Weelde-Statie

In 1964 begon Bert zijn eerste stappen in de echte grote mensenwereld te zetten en hij vond zijn eerste betrekking als onderwijzer in het Jongenstehuis van Ivo Cornelis in Weelde-Statie.

In het Jongenstehuis kwamen veel jongens terecht uit achtergestelde gezinnen en sommigen hadden al eens iets op hun kerfstok. Hier werd een aangepaste onderwijsvorm gestimuleerd door schoolinspecteur Verbeek met als resultaat dat de jongens na hun lagere school aan het Jongenstehuis verder konden leren in het beroepsonderwijs te Turnhout. Het belangrijkste dat zij leerden in het Jongenstehuis, wat heden ten dage nog steeds zeer belangrijk is in het leerproces, is de basis van alles: begrijpend kunnen lezen en rekenen.

Door het contact met het Jongenstehuis en zijn opvattingen groeide Bert zijn sociaal engagement.

Vanaf 1968-1969 kwamen er door herstructureringen en opsplitsingen in de sociale opvang minder jongens in de Statie. Het Jongenstehuis werd gesloten en Bert ging een nieuwe uitdaging zoeken.

Medisch afgevaardigde

Vanaf 1969 bezocht Bert huisartsen. Bert voelde zich aangetrokken tot dit beroep omdat er bij hem steeds interesse was geweest naar de medische wetenschap. Hij had waarschijnlijk destijds geneeskunde gaan studeren als de financiële sterren beter hadden gestaan. Zodoende solliciteerde hij naar een job als vertegenwoordiger van een farmaceutisch bedrijf. Aldus bezocht hij geneesheren. Alle dagen op de baan en van de ene dokter naar de andere gaan uitleggen wat de voordelen waren van de medicijnen van zijn werkgever.

Hij maakte de gekste zaken mee. Zo had hij een arts in het Waasland die 's morgens eerst ging jagen en nadien Bert ontving met de nodige égards. Ondertussen zaten zijn patiënten in de wachtzaal. Ook maakte hij geneesheren mee die helemaal het tegenovergesteld gedrag vertoonden. En dan nog te zwijgen over de pseudowetenschappelijke informatieavonden die door het bedrijf werden ingericht om het de dokters naar de zin te maken.

Dat wereldje stak Bert na een tweetal jaren tegen. Zo kwam hij in die periode op een avond na een lastige dag thuis bij vader en stortte hij zijn hart uit. Er ontspoon zich een diepgaand gesprek tussen vader en zoon waarbij Bert zijn besluit kenbaar maakte om zijn priesterroeping te volgen. Hij had er na zoveel jaren over getobd te hebben, beslist om priester te worden.

Bert zijn roeping was ontstaan tijdens zijn farmaceutische periode maar het zaad was wel gelegd in de Vrije Katholieke Normaalschool van Mechelen. Dit zaad kwam verder tot ontkieming door zijn gesprekken met pastoor Van Lieshout van Ravels en Bert volgde zijn roeping.

Hij trok in 1972 naar het Centrum voor Priesteropleidingen op Rijpere Leeftijd (CPRL) te Antwerpen. Deze opleiding was bedoeld voor mannen die reeds actief werkzaam waren op de arbeidsmarkt. Het was dus de bedoeling om gedurende de opleiding je huidige job te blijven behouden. Wekelijks op vrijdagavond vertrokken de seminaristen tot zondagmiddag naar Antwerpen voor hun uitzonderlijke priesteropleiding. Wie priester wil worden, trekt daar best zes à zeven jaar voor uit. De opleiding bestaat uit een uitgebreid lessenspakket van filosofische en theologische vakken. De toelatingsvoorwaarden zijn een getuigschrift van volledig middelbaar onderwijs en natuurlijk het zich geroepen voelen tot het celibatair priesterschap.

Gedurende twee jaren combineerde Bert dit met zijn werk als farmaceutisch vertegenwoordiger tot in 1974.

Klein Seminarie te Hoogstraten

In 1974 kreeg Bert een benoeming aan het Klein Seminarie van Hoogstraten als studiemeester, opvoeder en internaatmedewerker voor de lagere school.

Hij was ook redactiecoördinator van het driemaandelijks schooltijdschrift "Komaan".

In 1979 stond in het eerste nummer van "Komaan" de lijst van sectorverantwoordelijken. Bert stond in voor de sociale sector.

Bert was secretaris van het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing der Gebouwen (C.V.G.V.) en de Ondernemingsraad. Dit was vanuit de overheid verplicht voor elke onderneming met een bepaald aantal werknemers.

Marcel Lannie (°Boom 21/08/1925-†Reet 04/03/1982), van 10/09/1955 tot 1977 was hij leraar - econoom; tijdens het weekend : parochiedienst Weelde, Sint-Michiel;

(bron:

<https://www.odis.be/hercules/search2.php?searchMethod=full&search=lannie&lng=>)

In 1974 werd er ook een nieuw boekhoudkundig plan opgedrongen door de Belgische belastingontvanger om de in- en uitgaven te verantwoorden in de scholen. Samen met de toenmalige econoom Z.E.H. Lannie van het Klein Seminarie bestudeerde hij die nieuwe fiscale wetgeving. Vanaf dat moment werd hij eindverantwoordelijke voor de boekhouding en de financies van de school. Hij had daarbij de hulp van een precieze assistent, de heer Karel Christiaensen die secretaris was aan het Klein Seminarie.

De gang van de speelplaats naar de grote hal met de trappen van de 6 vroegere slaapzalen op het 1ste, 2de en 3de verdiep. Op de zolderverdieping bevinden zich de speelzalen

Ondertussen vervolgde Bert zijn opleiding tot priester aan het CPRL te Antwerpen in de weekends. Hij heeft heel veel moeten studeren om deze opleiding tot een goed einde te brengen. Bert heeft het vol gehouden terwijl zijn familie zich vaak afvroeg hoe hij het allemaal voor elkaar kreeg.

Maar Bert zette door en op 26 november 1978 werd hij te Antwerpen tot diaken gewijd.

Diakenwijding van Bert op 26/11/1978 te Antwerpen

Een half jaar later volgde zijn priesterwijding op de avond van 1 juni 1979 in de Grote Kapel van het Klein Seminarie te Hoogstraten door monseigneur Danneels, de toenmalige bisschop van Antwerpen.

Priesterwijding op 01/06/1979 te Hoogstraten

Krantenartikel van Bert zijn priesterwijding: *“Een historische priesterwijding in het Klei - Seminarie van Hoogstraten. Met klokkengelui werd een grote menigte ontvangen in de Grote Kapel van het Klein Seminarie. Monseigneur*

Danneels zal hier Bert Pluym tot priester wijden. Onder de talrijke aanwezigen waren heel wat priesters en religieuzen. Er was een grote delegatie van Bert zijn familie en een afvaardiging van het Jongenstehuis Ivo Cornelis. Daarnaast waren er vrienden, collega's en leerlingen.

De viering werd opgeluisterd door een uitgebreid mannenkoor met leraars van het seminarie onder leiding van Herman De Houwer. Het mannenkoor werd bijgestaan door een knapenkoor met leerlingen van de Lagere School o.l.v. Fons Van Dijck. Zij werden ondersteund door het Orf-instrumentenensemble o.l.v. Jef Van Gils. Organist en coördinator was Jos Bruurs.

Naast de bisschop waren de concelebranten superior Jef Lievens, priester-collega's van het Klein Seminarie en E. Tobbacq (verantwoordelijke priesteropleiding op latere leeftijd).

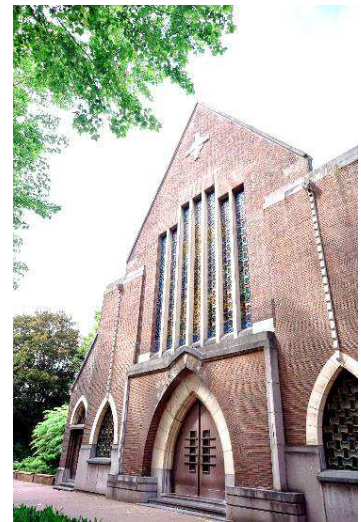
De viering was door de inspanningen van velen een hoogtepunt in het liturgische leven van het seminarie. De grote momenten in de viering waren die waar Bert op een persoonlijke wijze naar voren kwam. Jef Meyvis die de

wijdeling namens de gemeenschap van het Klein Seminarie voorstelde aan de bisschop beschreef Bert als "een klein, dik, blozend manneke", die in de school wel mat meer deed dan met pakjes rondzeulen. Sedert Bert zes jaar geleden (1973) in het seminarie kwam, had hij zich in alle stilte als een onmisbare schakel in het school- en internaatleven ingewerkt.

Bij het einde van de viering dankte Bert uitbundig alle mensen die hem bijgestaan hebben op zijn weg naar het priesterschap en nodigde hij iedereen uit op het gezellig samenzijn in de feestzaal van het seminarie.

In de loop van dezelfde avond mocht Bert een gezamenlijk cadeau in ontvangst nemen in de vorm van een Volkswagen matchbox. Stan Vinckx, collega en lid van het feest comité van de school, liet verstaan dat de vrienden en de collega's van Bert zo goed gespaard hadden dat met de tijd die matchbox wel eens een echte nieuwe auto voor Bert kon worden.

Daarop dankte Bert iedereen nogmaals en nodigde allen ten dans. Het feest duurde tot in de vroege uurtjes..."

Grote Kapel van het Klein Seminarie tijdens een concert

Na zijn priesterwijding kon Bert catechese onderwijzen omdat hij tijdens zijn studies ondergedompeld was geweest in onder andere de theologie. In de twee laatste jaren was de opleiding gericht op pastoralia. Dat hield in dat men een keuze maakte naar later toe voor het onderwijs of parochie of ziekenhuis of priester-arbeider. Bert vond de Bijbelstudie, moraalstudie, theologie en kerkgeschiedenis zeer interessant. Het heeft toen niet veel gescheeld of Bert was getransfereerd geweest naar het Sint-Jan Berchmanscollege in Westmalle voor de laatste twee jaren van zijn priesteropleiding. Gelukkig voor hem was de toenmalige superior van het Klein Seminarie, de Z.E.H. Verwimp, niet behept met dat idee en na veel overheen besprekingen tussen de superior en de heer Miel Tobback kon men dat plan verhinderen en kon Bert catechese geven in Hoogstraten. In het tweede middelbaar werd het Oude Testament gelezen en verklaard waarna in het vierde middelbaar het Nieuwe Testament met Jezus volgde.

Tegenwoordig is de opleiding tot priester met late roeping gecentraliseerd in Leuven en is het programma als volgt: "het exacte opleidingsprogramma van het nieuwe gefusioneerde seminarie ziet ongeveer er als volgt uit:

- Een eerste inleidend jaar maakt de seminaristen vertrouwd met enkele inleidende en theologische vakken, ze worden ook vertrouwd gemaakt met het functioneren van de hedendaagse Kerk.
- Twee jaar wijsgerige studie om de seminaristen vertrouwd te maken met de grote filosofische vragen. De vakken zullen worden gedoceerd aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte van de K.U.Leuven.
- Drie jaar theologische studies, waarin vakken ecclesiologie, dogmatiek, kerkelijk recht en sacramentenleer aan de seminaristen worden onderwezen.
- Eén praktijkgericht jaar waarin de seminaristen aan een pastorale stage deelnemen. Tegelijk volgen zij in dit jaar een aantal cursussen of sessies van pastoraal-theologische aard. Gedurende de opleiding is men aanvankelijk acoliet en lector, vervolgens wordt men eerst tot diaken en ten slotte tot priester gewijd. Aan het Grootseminarie van Brugge, dat niet meedoet aan de fusie, duurt de opleiding slechts zes jaar: de twee eerste jaren wordt wijsbegeerte onderwezen, de laatste vier jaren theologie."

“Grote Koer” of speelplaats met links de Grote Kapel en “de Engelse Hof” van het Klein Seminarie

Deze lessen bleef hij geven tot hij bij het begin van het schooljaar 1987-1988 econoom werd in het Klein Seminarie. Deze benoeming werd bevestigd door monseigneur Paul Van den Berghe.

Als econoom heeft Bert een grote impact gehad in het Klein Seminarie op het gebied van nieuwbouw en verbouwingen waarbij bestaande ruimtes een andere functie kregen. Zo staan op zijn palmares de verbouwing van de Kleine Kapel tot een modern auditorium voorzien van de nodige moderne infrastructuur en de restauratie van het kerkorgel van de Grote Kapel dat gesponsord werd door de zakenwereld en oud-leerlingen. Bert zag ook de noodzaak in van een computeropleiding voor de leerlingen en daarom installeerde hij computerklassen. Hij gaf ook de aanzet tot de bouw van een nieuwe sporthal die tijdens de schooluren voor de leerlingen is en daarbuiten af te huren is door iedere sporter en sportclub. Het bisdom stelde hiervoor een architect aan.

Het auditorium in de vroegere Kleine Kapel en de sporthal waarvoor Bert de eerste stappen heeft gezet. Op de achtergrond zien we het Klein Seminarie met juist achter de sporthal de Lagere School en links ernaast de oudere gymzalen

Met andere woorden: Bert was als econoom, de zakenman van de school. Hij heeft er zeer veel verwezenlijkt met de klare kijk van een ondernemer, die met geld verstandig omsprong. Voor de buitenwereld leek het wel dat hij geld kon bijmaken. Tevens maakte hij logische en sluitende afspraken. Hij pakte zijn zaken zo aan dat hij met minder mensen meer afwerkte.

Een kleine anekdote hoe Bert pragmatisch werkte als econoom: *“In het Klein Seminarie van Hoogstraten was er sedert 1888 een klooster van de Zusters van O-L-V van Zeven Weeën uit Sint-Genesius-Rode. De zusters werden vanaf 1912 ingezet om de knorrende magen te vullen van de clerici en de studenten. Van in het begin verzekerden ze ook het onderhoud van de kapel, slaapzalen en de ziekenzaal. In 1983 deed de laatste zuster het licht uit in het klooster van het Klein Seminarie. Op 1 juni 1971 gaven de zusters de keukenscepter over aan keukenpiet Felix Crits. Sedertdien werd er met dezelfde ingrediënten anders omgesprongen. Maar de keuken en de refter werden nog verder gemoderniseerd en er kwam een zelfbediening. Niettegenstaande deze aanpassingen merkte Bert dat er nog overschot was. Daarom ging hij in de keuken aan de afwasmachine staan om te constateren wat er terug kwam. Daarop had hij een gesprek met de kok om de menu’s op punt te stellen zodat er minder voedsel zou verspild worden en wat in de schatkist van het Klein Seminarie een aardige slok op de borrel zou opleveren.”*

In 1985 bestond het Klein Seminarie van Hoogstraten 150 jaar. Op dat moment waren er nog 13 inwonende priesters. Boven v.l.n.r.: Paul Nuyens, Bert Pluym, Neel Vandekeybus, Fons Denis, Sus Coomans, Jan Sneyers, Ward Van Laeken; onder v.l.n.r.: Gust Christiaensen, Gaston Cogge, Louis Verbraeken, *superior Jef Lievens, Louis Swaegers en Walter D'Hauwe.*

De transitie naar een parochie was ook een hele historie.

Bert had wel met de bisschop een stilzwijgende overeenkomst dat hij enkele jaren econoom zou zijn. Maar daarna zou hij ergens tot pastoor worden benoemd. Zo kreeg Bert van de bisschop vanaf 1993 enkele parochies aangeboden waar hij niet onmiddellijk op in ging. Tot er einde 1993 de twee parochies van Weelde-Centrum werden gepresenteerd. In Antwerpen op het bisschoppelijk paleis zei men: *“denk er over na en zwijg er voorlopig over”*.

Na overleg met zijn directeur Raf Peeters in Hoogstraten werd het voor Raf even lastig omdat hij Bert graag nog twee jaren op het Klein Seminarie had gezien en gehouden. Na twee weken telefoneerde de bisschop echter terug met de mededeling: *“als ge deze kans niet grijpt dan zit er mogelijk een andere pastoor over twee jaar”*.

Raf Peeters ging gelukkig mee in het verhaal en Bert zei ja tegen de bisschop van Antwerpen. Het enige waar nu nog moest voor gezorgd worden, was de zoektocht naar een nieuwe bekwame econoom voor het Klein Seminarie. Na twee maanden was deze gevonden en werd hij ingewerkt door Bert.

Bert zijn passage in het Klein Seminarie is niet onopgemerkt voorbijgegaan vanwege zijn zakelijke kant, zijn pastoraal charisma en zijn groot hart. Hij trachtte voor iedereen rechtvaardig en goed te zijn. Aan de ene kant was er de manager Bert en aan de andere kant de pastor Bert die goed kon luisteren naar de noden en verlangens van zijn mensen. Zij kwamen steeds bemoedigd bij Bert vandaan.

Pastoor te Weelde

Men staat er niet zo vlug bij stil, maar Bert heeft bijna twintig jaar aan het Klein Seminarie gewerkt en er gewoond. Op 14 december 1993 werd Bert door bisschop Van Den Berghe van Antwerpen officieel verzocht om pastoor te worden van de parochies Sint-Michiel en Sint-Jan te Weelde. Hij werd er aangesteld op zondag 20 februari 1994 om 14.00 uur. Bert volgde er pastoor Eric Thielemans op.

Z.E.H. Eric Thielemans (°29/06/1949-†21/10/2018) (© AVH)

Dat de overstap van het Klein Seminarie naar de parochies te Weelde twee maanden duurde, had te maken met het feit dat Bert zijn functie als econoom van het Klein Seminarie zomaar niet in de steek kon laten zonder een waardige opvolger te hebben gevonden.

Zo begon voor Bert een nieuwe periode waarbij het pastoraal werk en zorg op de voorgrond kwam. Zo kon hij dat deel van het priester zijn ook invullen als dorpsheer.

Bert had bij de aanvang van zijn pastoraat een duidelijke visie op de werking van de parochie. Centraal in zijn parochiewerk staat het contact met de mensen zoals bijvoorbeeld naar aanleiding van een communie, huwelijk overlijden, enzoverder. Bezoek aan oudere mensen staat ook met stip aangeduid. Daarnaast moet de geloofsopbouw gevierd worden. Zijn speciale zorg gaat uit naar alle liturgische uitdrukkingvormen en de sacramenten die liefst in een bredere gemeenschap beleefd worden. Bert denkt daarbij aan Welzijnszorg, Broederlijk Delen en het verenigingsleven dat kan rekenen op een christelijke ondersteuning. De catechese verdient ook zijn bijzondere aandacht.

Bert wilde ingehaald worden zonder afhaling en stoet. Zijn aanstelling vond plaats in de kerk van Sint-Michiel met een mooie verzorgde viering vanwege de mensen van beide parochies. De parochianen waren massaal komen opdagen om hun nieuwe herder welkom te heten in de kerk van Sint-Michiel. Zoals gezegd werd de wens van Bert om bescheiden ingehaald te worden gerespecteerd. De fanfare heette de nieuwe pastoor buiten welkom. Binnen in de kerk ging het er warmer aan toe. De viering werd door de mensen van beide parochies, actief in het verenigingsleven of in het parochieteam, uitmuntend opgesteld en uitgevoerd. Tijdens deze dienst richtte Bert een dankwoord tot de kerkelijke overheid.

V.l.n.r.: 1994, Bert zijn zuster en schoonbroer Maria Pluym en René Huybrechts, Z.E.H. Bert Pluym bij de inhaling in de overvolle Sint-Michiel te Weelde

V.l.n.r.: Z.E.H. Bert Pluym leest uit het evangelie, Z.E.H. Wim Haegens stelt de nieuwe pastoor aan en Raf Peeters, de directeur van het Klein Seminarie, stelde Bert voor aan de Weeldenaars

Drieluik met de misdienaars en Z.E.H. Bert Pluym met de concelebranten tijdens de consecratie

Na de misviering volgde er een receptie in de gemeentenzaal van Sint-Jan, die in de andere parochie is gelokaliseerd, aangeboden door het college van burgemeester en schepenen. De zaal was te klein en de mensen stonden tot buiten aan te schuiven om de nieuwe herder persoonlijk welkom te heten.

Tijdens deze receptie heette burgemeester Jef Segers namens de ganse gemeente Bert Pluym van harte welkom. De burgemeester stelde Bert al meteen gerust door te stellen dat de gemeente zal zorgen voor de materiële kant in de twee parochies. Burgemeester Segers voegde eraan toe dat de gemeente in zijn zes parochies al vele miljoenen uitgegeven had om alles in orde te houden. We verwachten dan ook van Bert dat de mensen op geloofsgebied zullen begeleid worden.

Bert zei vervolgens in zijn dankwoord dat hij er stevig wil aan werken om deze uitnodiging waar te maken. In tegenstelling tot zijn vorige opdracht, als econoom van een grote school, was deze pastorale opdracht nieuw voor hem.

In het parochieblad werd iedereen door Bert nog eens uitdrukkelijk bedankt voor de ontvangst en zijn nieuwe paradijselijke thuis.

Zijn oud collega's van het Klein Seminarie brachten een ludiek levenslied:

Ode aan Bert PLUYM

Het was bevrijding, heerlijke tijd
Alberke wilde van de wereld wel wat zien
Ravelse vreugde en wie het heugde
Toen was ie knap en heel wat lichter bovendien.

En in zijn kinderjaren moest hij moeder missen
Liet zich verwennen door Marie en lieve Jeanne
Ijverig overwon hij vele hindernissen
Kom, Bert, jij was in Hechtel een verstandig man.

Even verpozen, dan zonder blozen
Ging hij in Mechelen voor meester in de leer
En met zijn gratie, in Weelde - Statie
Lagere school, Jongenstehuis tot grote eer.

Uit goede bron hebben we over hem vernomen
Kwam in contact met dokters in het Vlaamse land
Wie vond zijn pilletjes toen niet om van te dromen
En kocht niet van die man, attent en zo charmant?

Niet te geloven, een stem van boven
Sprak hem van roeping en de vredespastoraal
En in die jaren, zijn boot ging varen
Naar 't Seminarie was den Bert zijn ideaal.

Al van de Rik, portier, kreeg hij meteen te horen
Aan voyageurs hebben wij overschot genoeg
Niet al het werk op school kon hem destijds bekoren
Beleefde weinig pret aan " 't proswerk" 's morgens vroeg.

En menig weekend, als flinke student
Reed Bert met zijn kabaske blijgezind naar 't stad
Theologen, geleerde "tisten"
Toch heeft Jan Schrooten weinig stem aan hem gehad.

Eertijds verrijkte hij het corps als godsdienstleraar
Richtte hij kampen in voor 't "kleine" internaat
Gehandicaptendag, het is hem toch zo dierbaar
En voor de sponsortocht stond hij ook steeds paraat.

Laat hem acteren, Sneeuw witte eren
Er was geen beter meesterkok aan hem gewijd
Genoot van 't kloppen, toen niet te stoppen
En lepels vlogen in het rond tot groot jolijt.

Na zes jaar economenwerk met reputatie
Heeft hij het Sem in al zijn praat gerenoveerd
En dank zij onzen Bert en heel wat transpiratie
Is er op korte tijd veel gerealiseerd.

Den Bert verbouwde, het werkvolk sjouwde
Van klein kapel tot auditorium: een pracht
Alberts prieeltje, een echt juweeltje
Nieuw werden zoveel klassen aan ons toebedacht.

Zo heel korrek en ordelijk zijn er slechts weinig
Ijlings en zonder schroom: de bakjes waren leeg
Natuurlijk waren de collega's wat venijnig
Al dat gesakker maar ons "Baaske Pluym" die zweeg.

Aanhoor zijn preken, vaak is gebleken
Niemand heeft zoveel vuurwerk in zijn stem als hij
Soms een "hard" woordje, maar ons pastoortje
Tienvoudig legt zijn zielehartje het weer bij.

Eenieder van het personeel draagt hem op handen
Looft al de dienstergeschiedenis met een bezoek
Leeft prijsbewust en denkt: "percentjes zijn geen schande"
Is altijd weer op stap met zijn dikken boek.

Naast een goed wijntje, spek van het zwijntje
Geniet van "ribbekes", het smaakt hem toch zo goed
Aan sigaretjes, beleeft hij pretjes
Lust alle lekkers en nog liefst in overvloed.

Straks zal hij Jefke missen als prive-chauffeurke
Plengt ons Maria stilletjes een bitt're traan
Al die tractaties van ons vrolijk directeurke
Steevast met gulle hand en hartelijk - spontaan.

Toekomstig denken, nog twee geschenken
Orgel en sporthal zijn projecten van formaat
Organiseren en delegeren
Ronduit het Seminarie kreeg een nieuw gelaat.

In menig opzicht hield hij immer veel van vieren
Neem nu zijn culinaire taal, zo welbespraakt
Waarachtig heel "gewichtig" kon hij 't feest versieren
En telkens werd zijn toespraak met applaus gesmaakt.

Een "pluimke" voor U, ga zo maar door nu
Leid uw parochianen in het goede spoor
Deel al je gaven, laat Weelde laven
En dank U zeer, vaarwel, adieu, mijnheer pastoor!

20 februari 1994
Melodie: Congratulations (C. Richard)

De parochianen van beide parochies uit Weelde begroeten Bert in de zaal van de parochie van Sint-Jan bij de receptie, v.l.n.r.: Van Steen, N. Van Den Broek en op de rug zien we Bert

In de Snutentrekker van 1994 werd Bert ook verwelkomd

Pastoor te Ravels-Eel

In 1998 stemde Bert in op de vraag van bisschop Paul Van den Berghe om de pastorale zorg in de parochie van Sint-Adrianus te Eel over te nemen. Deze vraag werd hem gesteld via de vicaris Karel De Vocht. De aanzoek werd door Bert positief beantwoord omdat de bevolking van Eel historisch nauwe banden heeft met families uit Weelde. Het waren meestal landbouwers die over en weer waren en zijn gehuwd.

Op zondag 15 maart 1998 werd Bert aangesteld in de parochie van Sint-Adrianus te Ravels-Eel. Tijdens dezelfde plechtigheid werd het parochieteam van Sint-Adrianus door de bisschop officieel erkend. De misviering werd voorgegaan door Z.E.H. Deken Herman Janssen en Z.E.H. Wim Haegens.

V.l.n.r.: Z.E.H Wim Haegens, Z.E.H. Deken Herman Janssen, pastoor Bert Pluym en Z.E.H. Jan Luyts

Aanstelling parochieteam v.l.n.r.: Hilde Van Loon, Greet Heyns, Gonza Van Dun, Rik Van Gils, Z.E.H Deken Herman Janssen en pastoor Bert Pluym

V.l.n.r.: Z.E.H. Bert Pluym, misviering bij zijn aanstelling in de parochie Sint-Adrianus, Hilde Van Loon en Greet Heyns

V.l.n.r.: Hilde Van Loon, Greet Heyns, Frans Van Hees en Leopod (Pol) Van Gompel

V.l.n.r.: René Beyens, Eugène Van Hees, Jos Severijns en Fons Remijnsen

Tijdens de kerkelijke plechtigheid werd Bert welkom geheten door het kersverse parochieteam: *“Als kersvers team houden we eraan, ook in naam van alle parochianen, E.H. Bert Pluym van harte te verwelkomen als nieuwe pastoor in onze parochie. We zijn er zeker van dat U met uw bezielende kracht het pastorale in onze parochie blijft dragen en dat u met enthousiasme het parochiaal verenigingsleven weet te erkennen en te waarderen....dat u op uw spontane manier meeleeft met jong en oud ...groot en klein...met iedereen in onze parochie. Wij durven er dan ook zeker van te zijn, dat wij als parochianen, en zeker ook als team, onze verantwoordelijkheden zullen blijven opnemen, om zoals in het verleden trouwens, straks ook samen met u te blijven bouwen aan een hartelijke levendige kerk. Onze nieuwe pastoor hield eraan om geen cadeaus te aanvaarden...Wij staan hier nu met lege handen, maar wij hebben hem, mede in naam van de parochiegemeenschap en samen met het kerkbestuur beloofd mee te zorgen, ook financieel, voor de verfraaiing van onze parochiekerk. En dat hoeft, naar het zeggen van onze Heer Pastoor zelf, niet overhaast te gebeuren. Mijnheer pastoor, wij wensen u, te midden van uw nu reeds omvangrijke opdracht, heel veel succes toe...en vooral een goede gezondheid... Van harte...”*

Na de aanstelling en misviering was er de receptie in de oude parochiezaal die door Jan Luyts eerder aan de gemeente was verkocht

Burgemeester Segers verwelkomde pastoor Pluym in de Eel en de parochie van Sint-Adrianus met een zeer gesmaakte speech.

Toespraak van burgemeester Segers: “Mijnheer Pastoor, beste mensen van den Eel en ook van heel groot Ravels, ... Nog niet lang geleden hebben we afscheid genomen van pastoor Jan Luyts. Vandaag krijgt de parochie van den Eel een geschenk in de persoon van Bert Pluym, die goeie pastoor van Weelde, met zijn twee parochies....Onze bisschop heeft den Eel niet vergeten. In Weelde weet men er van mee te spreken, over de uitstraling van goedheid,

van oprechtheid en zin voor realiteit, die Bert Pluym heeft meegebracht....Ook de mensen van den Eel zullen nu kunnen mee genieten van die uitstraling....Pastoor Pluym meent het goed, zegt het goed, en...doet het goed.... Nu we naar de 21ste eeuw gaan, is de tijd voorbij om egoïstisch alleen te denken aan die kleine kring rond zijn eigen kerktoren. Ons christendom is gebaseerd op algemeenheid, op eenheid, ...op vriendschap over heel de wereld.... In de middeleeuwen heeft de beroemde dichteres Hadewych het reeds zo mooi verwoord: “Alle dingen sin mie te inge...ich bin so wid...”.....Ook uw gemeentebestuur waardeert het enthousiasme van pastoor Pluym. We kunnen niet genoeg waarderen: zijn inzet voor de gebouwen van de eredienst en de parochiegebouwen....zijn begrip

voor samenwerking, zowel in geldmiddelen, als het aanbrengen van morele waarden....Laat ons even denken aan de belangrijkste bijdrage die pastoor Pluym geleverd heeft voor de eenheid van de verschillende schoolgemeenschappen, waar ook den Eel zeer belangrijk heeft mogen van genieten.... Wij komen vandaag niet met lege handen.....Nu vrijdag 20 maart wordt de belangrijke renovatie van de zaal aanbesteed...en binnen enkele weken beginnen de invoegwerken aan de kerk. De procedure voor het vernieuwen van de schoolgebouwen is reeds begonnen....

U weet het mijnheer pastoor....alle goeie dingen bestaan uit drie.....Sint-Michiel....Sint-Jan....en Sint-Adrianus. Mogen wij in lengte van jaren blijven genieten van uw gulheid, uw levenszin en positief denken, maar bijzonder van uw inzet, voor eenheid en samenwerking.”

Op de linkse foto herkennen we Jos Coppens en bij de rechtse Jos Severijns en pastoor Pluym

De receptie bij de aanstelling werd druk bezocht om de nieuwe parochieherder persoonlijk te ontmoeten

Z.E.H. Bert Pluym als sociaal geëngageerde mens, familieman en de daarbij horende feestelijkheden

Zoals iedere verstandige mens weet, zijn familie en bij uitbreiding andere sociale aangelegenheden er om te feesten en te gedenken. Deze wijsheid zit er bij Bert ingebakken.

In de rouwbedankingen wordt hij door zijn parochianen steeds vermeld. Bij een voetbaltornooi trapte Bert de wedstrijd wel eens op gang. Net zoals er bij de brandweer een nieuwe wagen door de pastoor werd ingewijd. Ook werd de rosmolen in 2021 ingezegend door Bert. Verder is hij jaarlijks present voor de misviering bij de bedevaart naar Den Briel voor de Heilige Nicolaus Poppelius. Dit zijn zo enkele feestelijkheden die Bert bezoekt en waaraan hij pastorale hulp verleende.

Jeanne Pluym, zuster van Bert

In de pastorie met schoonbroers René Huybrechts en Marcel Roos. Helemaal rechts zit Bert zijn zuster Maria Pluym

Bert vierde feest met de familie toen hij 52 werd. Links: enkele neven en nichten, rechts: Marcel Roos en Bert zijn zuster Jeanne

Atleet Jef Beyens wint twee zilveren medailles op de paralympische spelen in 2015. Op de foto zien we Bert, Jef Beyens en een delegatie van het gemeentebestuur met burgemeester Walter Luyt tijdens de huldiging van Jef in de oude pastorie van Sint-Michiel (© Foto Wiggenraad)

Misviering tijdens de bedevaart naar Den Briel (© HeE Nicolaus Poppelius)

Diefstal in Sint-Adrianus in den Eel

In het weekeinde van 1 juli 2023 werd er in de Sint-Adrianuskerk ingebroken. Bert kwam op zondagmorgen toe aan de kerk en zag een opengebroken deur. De pastoor begreep onmiddellijk dat er een inbraak was. Binnen stelde hij in de sacristie vast dat de brandkast leeggehaald was en dat het kastje in de kerk met kostbare sierraden van OLV en enkele kelken hetzelfde lot had ondergaan.

De kelk van Bert die geschonken was door zijn burens ter gelegenheid van de eremis na zijn priesterwijding was eveneens ontvreemd. Dit was voor Bert emotioneel. Maar Bert blijft een rots in de branding en besloot vlug om in de Sint-Michiel van Weelde een kelk enzoverder te halen zodat de zondagsmis in den Eel kon doorgaan.

*Vóór de inbraak: kluis in de sacristie en het juwelenkastje met enkele kelken in de kerk bij de preekstoel
(© HeE Nicolaus Poppelius)*

2024: einde van een vruchtbare carrière als leraar, farmaceutisch vertegenwoordiger, internaatopvoeder, catecheseleraar, econoom en dorpsherder

Niettegenstaande verschillende gezondheidsperikelen voelt Bert zich fysisch en psychisch in staat om te functioneren als pastoor. Maar het is nu eenmaal zo dat men eens men de ouderdom van 80 heeft bereikt, men als geestelijke officieel op emeritaat wordt gesteld. Bert is daar zijn nuchtere zelf in en heeft al een aanvraag voor een serviceflat in het WZC van Ravels ingediend. Als er geen appartement vrij zou zijn, mag Bert in afwachting in de pastorie verblijven. Voor Bert is het een uitgemaakte zaak: “Gedaan, is gedaan! De mensen kunnen zich dan voorbereiden.”

In de Pastorale Eenheid van Nicolaas van Poppel zullen er in 2024 nog twee mensen op emeritaat gaan: Pastoor Jan Braspenning (CSSp) en pastoraal werkster Maria Schellekens, allebei van de Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans in Weelde-Statie.

In dezelfde Pastorale Eenheid is er ondertussen al voorzien in de opvang van het vertrek van deze drie emeriti. Er komen namelijk twee “nieuwe” paters in 2024: pater Emmanuel Tomfiah uit Ghana en pater Vincent Mutebi uit Oeganda, van de Spiritijnse orde (CSSp) of Congregatie van de Heilige Geest naar de Pastorale Eenheid.

Pater Emmanuel Tomfiah

Pater Vincent Mutebi

Beste Bert, bedankt voor uw parochiale inzet en dit openhartig interview. Vanuit onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius wensen we u een mooie tijd als emeritus.

Bronvermelding:

Persoonlijk archief Z.E.H. B. Pluym, tenzij anders vermeld

Met dank aan Lutgard Dhondt en Karin Lauwers

De jaarlijks zomerfietstocht-22 augustus 2023

Cis Vissers en Harry Vrijzen hadden ons dit jaar weer eens verrast met een puike organisatie van de fietstocht. Het was dit jaar een gigantisch succes. Met 63 fietsers en fietssters stonden we klaar aan het Molenslop in Weelde. Dat was een pak meer dan we verwacht hadden. Daarom hadden Harry en Cis de grote groep in drie gedeeld zodat we geen overlast vormden op de wegen. 's Avonds werd de groep nog aangedikt met 9 extra eters in het Molenslop.

Harry en Cis hebben samen met Karin Lauwers gegidst op drie locaties waarover u in dit verslag meer kan lezen. Nogmaals een dikke proficiat aan Cis, Harry, Karin en de keukenpieten van het Molenslop die 72 hongerige magen vulden..

Verslag fietstocht

Harry Vrijsen

Het was mooi fietsweer. De groep werd opgedeeld in 3 groepen van een twintigtal deelnemers. Er was op voorhand een tijdschema opgemaakt dat zo goed mogelijk gevolgd moest worden. Om 13 uur ging de eerste groep van start en met een tussenpauze van een kwartier vertrokken de 2 andere groepen. We reden via het Moleneinde en langs de ruilverkavelingswegen naar Ravels. Aan de molen van Ravels ging het richting Gilseinde, Weteringstraat en vervolgens door de gewestbossen naar het kanaal. We namen het overzetpontje naar de Laks. De tweede en derde groep liepen wel wat vertraging op aan het veerpont. Het veer moest voorrang geven aan twee voorbijvarende vrachtschepen en plezierboten. We moesten het strakke tijdschema aanpassen.

Langs rustige wegen reden we naar het centrum van Oud-Turnhout. Aan de Kerkstraat werd een kwartiertje halt gehouden in het Kunst- en Erfgoedcentrum het Hofke van Chantraine. De begeleiders gaven wat uitleg over het ontstaan van het gebouw en het mooie park. De Heemkundekring trakteerde de deelnemers op een drankje en een vers gebakken wafel.

Daarna werd er verder gefietst langs de Turnhoutse AA naar de Kwakkelstraat in Turnhout. We brachten een bezoek aan het oude kerkhof dat in de nabije toekomst plaats moet maken voor een buurtpark. Na wat uitleg over het ontstaan van het kerkhof, verkenden we het oude gedeelte. Onze aandacht ging vooral uit naar de historische graven van families die een binding hadden met onze gemeente. Ook de grafperken van de kloosterorden, de graven van bekende industriëlen, architecten en geneesheren werden bezocht. Velen bekeken ook de graven van onze soldaten en slachtoffers uit WOI en WOII. Na het bezoek aan het kerkhof werd er koers gezet naar het kasteel van Turnhout. Onze gids Karin Lauwers stond ons hier al op te wachten. Ze gaf ons een deskundige

uitleg over het kasteel, zijn bewoners en zijn diverse functies door de eeuwen heen.

De meesten hadden grote dorst en een tiental minuutjes later arriveerden we aan de zomerbar Panorama. Een frisse limonade, een koel pintje of een glaasje wijn ging er wel in. Het restaurant van het Molenslop werd verwittigd dat we vertraging hadden en dat we wat later zouden aankomen. Na het deugddoende drankje vertrokken we naar ons einddoel. Via het kanaal, de Blauwe Kei en langs het vliegveld ging het richting Weelde. Om half zes kwam de eerste groep bij het Molenslop aan. Een dik half uur later was iedereen er gezond en wel aangekomen. Ook de mensen die niet meegefietst hadden, waren gearriveerd zodat 72 man mocht aanschuiven aan het uitgebreide buffet. Na een lekker soepje kon iedereen zijn keuze maken uit verschillende vlees-, vis- en groenteschotels. Er volgde nog een uitgebreid nagerechtenbuffet met ijs, fruit en taartjes. Het viel allemaal duidelijk in de smaak. Iedereen genoot zichtbaar en had heel wat bij te praten.

Wij kunnen zeker terugkijken op een geslaagde fietstocht met een groot aantal deelnemers. De uitleg over de bezochte plaatsen geven we graag mee. In dit tijdschrift vind je de informatie over het Hofke van Chantraine, de begraafplaats Kwakkelstraat en het Kasteel.

Hofke van Chantraine

Cis Vissers

Tot het jaar 1998 was het de pastorie van de parochie Sint-Bavo in Oud-Turnhout.

In 2000 werd het Kunst- en Heemmuseum VZW opgericht met de bedoeling om het gebouw te restaureren. Het was de bedoeling om hier een museum in te richten met als thema **“DE HEIDE”**.

In 2005 werden deze plannen opgeborgen en veranderde de naam in “Kunst- en Erfgoedcentrum Het Hofke van Chantraine”. Het werd een samenwerkingsverband tussen de gemeente, heemkundekring Corsendonca, dienst toerisme en de kerkraad Sint-Bavo.

Vanwaar komt de naam Hofke van Chantraine? In de 12^e eeuw werd een hoeve in de buurt van de huidige Kerkstraat geschonken aan de orde van de Tempeliers. Dit was een ridderorde opgericht tijdens de kruisvaarten.

De Tempeliersorde werd in de loop van de 12e eeuw een zeer rijke christelijke ridderorde.

Zij hadden over heel Europa en het Midden-Oosten meer dan 1000 commanderijen. Dit waren grote herenhoeven met tientallen landarbeiders. Deze hoeven zorgden voor de financiering van de kruistochten van deze Tempeliers.

Eén van die commanderijen was een grote hoeve genaamd **“Chantraine”** in het Waalse dorp Huppaye vlak bij Jodoigne (Geldenaken). Het was deze commanderij die het beheer kreeg over de geschonken hoeve in Oud-Turnhout.

Vanwaar de band met Ravels? De architect van de pastorie te Oud-Turnhout was Pieter Jozef Taeymans. (°1842-†1902). Hij was ook de architect van de kerk van Ravels-Eel. De bouw van deze kerk werd voltooid in 1900.

Zijn tweede zoon Jules Taeymans was de architect van het gemeentehuis van Poppel. Hij was ook verantwoordelijk voor de restauratie van het kasteel van Turnhout in 1908.

De Aa stroomt achter in de tuin van de pastorie, vanwaar de naam Aa? Aa is een oud-Germaans woord voor water en wordt veel gebruikt als een naam voor kleine riviertjes.

De Aa die hier loopt is een andere Aa dan deze die door Weelde en Poppel loopt. De waterscheiding van het Maasbekken en het Scheldebekken loopt dwars door onze gemeente nl. in de buurt van de Stadstraat in Ravels. Deze Aa loopt naar het zuiden en mondt uit in de Nete, die op zijn beurt uitmondt in de Schelde. De Aa die door Weelde en Poppel loopt mondt uit in de Dommel die op zijn beurt uitmondt in de Maas.

Bronnen:

- Nederlands etymologisch woordenboek Jan De Vries (1971)

- <https://www.hofkevanchantraine.be/>

- <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5582>

- https://en.wikipedia.org/wiki/Oud-Turnhout#/media/File:Hofkevanchantraine_oud-turnhout_belgium.jpg

Begraafplaats Kwakkelstraat Turnhout **Cis Vissers**

Waar lag de oorsprong van deze begraafplaats?

Ingang begraafplaats en woning grafdelver

In 1784 verbiedt de Oostenrijkse Keizer Jozef II om hygiënische redenen de begraving in alle kerken en op kerkhoven binnen de stadsgrenzen. Bovendien moeten alle filosofische overtuigingen een eigen perk krijgen op de nieuwe begraafplaatsen. Tijdens de Hollandse periode werd er in 1816 beslist om een begraafplaats in te richten in de Kwakkelstraat op grond die gepacht werd van het armenbureau (nu OCMW). Het kerkhof werd later nog vergroot in 1887 en 1949. De woning van de grafmaker dateert van 1909. Op deze begraafplaats zijn er 4.150 mensen begraven.

Vanwaar komt de naam Kwakkelstraat?

De naam Kwakkelstraat is vrij moeilijk te verklaren. Vermoedelijk is de weg genoemd naar een smal (kwakkel) brugje over de Aa. Het kan ook genoemd zijn naar de vogel "quakel", die wij kennen als de kwartel. In 1816 was deze straat de doorgangsweg naar Mol en Diest. Op deze plaats was er toen geen bewoning.

Wat is de toekomst van deze begraafplaats?

De stad Turnhout heeft plannen om een groot deel van de graven op te ruimen en hier een park aan te leggen. De graven met een historische betekenis, de kindergraven en de graven waar nog een concessie op rust, blijven behouden. De graven die wellicht verdwijnen zijn aangeduid met een plaatje.

Welk is het oudste graf?

Het oudste graf is vermoedelijk het graf van Guillaume Antoine de Fierlant, die overleed op 22 juni 1816. Hij was gehuwd met Albertine Jacobs.

Detail van het graf van de Fierlant

Liggen er slachtoffers van "De Dodendraad"?

Op 1 september 1917 werden de 2 Engelse soldaten Edward Johnson (32 j) en James Kilcloyne (23 j) geëlektrocuteerd in Weelde-Statie. Zij waren in Frankrijk krijgsgevangen genomen en naar Duitsland gevoerd. Daar ontsnapten ze uit het krijgsgevangenenkamp en probeerden via België naar Nederland te vluchten. Rondom de Nederlandse grenzen met Duitsland en België was er een strenge bewaking om de Nederlandse neutraliteit te beschermen. In 1915 was er langs de Belgisch-Nederlandse grens in Weelde-Statie een elektrische draadversperring. In Weelde-Statie wilden ze deze dodende draad oversteken met een voor hen fatale afloop. Zij werden op deze begraafplaats helemaal rechts tegen de muur begraven.

Grafkapel van de familie Biermans en hieronder nog andere graven van de familie Biermans

Zijn er graven van personen die een band hebben met Ravels?

We vertrekken langs de kasseiweg aan de grafdelverswoning naar achter en keren dan langs de rechterkant van het kerkhof terug.

- Pieter Jozef Taeymans (*03/12/1842- +16/06/1902). Hij was de architect van de kerk in Ravels-Eel (rechts)
- Links liggen heel wat drukkers (Van Genechten-Biermans- Spichal) begraven. Vele mensen uit onze gemeente hebben er gewerkt.
- Rechts vinden we het familiegraf van de familie Boone. De ouders Van Germaine Boone, die gehuwd was met Auguste Misonne (Schrieken Poppel) liggen hier begraven. Het zijn Emile Boone en Josephina De Somer.

- Even verder het familiegraf van de familie Aimé Misonne (1855-1936) en zijn echtgenote Delphina Van Ravestyn (1855-1945). Zij waren de eigenaars van de Schrieken in Poppel. Verschillende van hun kinderen zijn gehuwd met nazaten van de familie Boone. De Schrieken werden geërfd door Auguste Misonne (1889-1985) die gehuwd was met Germaine Boone (1899-1971). Hun zoon Louis (1926-2007) is voorlopig de laatste Misonne op de Schrieken.

- Aan dezelfde kant vinden we de mooie grafkapel van de familie Dierckx.
- Achteraan vinden we verschillende grafperken van de kloosterorden van Turnhout. Vele onder ons zijn verzorgd in hun gasthuizen of hebben van hen les gekregen. Hier liggen begraven: De Gasthuiszusters, De Broeders van Sint-Victor en de zusters van het Heilig -Graf.

Grafperk van de Gasthuiszusters (© Mia Uydens)

- Aan de linkerkant na het grafperk van de Gasthuiszusters, zien we het oudste graf van het kerkhof. Hier ligt Guillaume de Fierlant begraven.
- Wanneer we naar rechts afdraaien vinden we tegen de kerkhofmuur het graf van Paul van den Hove d'Ertsenrijk, grootvader van Bernadette. Bernadette was gehuwd met Louis Misonne de eigenaar van "De Schrieken" . Zij woont nog steeds op "De Schrieken" .
- Wanneer we terugkeren door de rechtergang vinden we rechts het graf van Dr. Schuurmans. Hij was een bekende chirurg in het ziekenhuis van Turnhout.
- Even verder aan de rechterkant vinden we het familiegraf van de familie Dierckx. Het notariaat van deze familie is samengegaan met het notariaat Segers en Co in Weelde.

Familiegraf Dierckx (© Mia Uydens)

- Links zien we de graven van de Britse gesneuvelden in WOII. Daarnaast vind je de twee graven van de Britse krijgsgevangenen die geëlektrocuteerd werden aan de dodendraad in Weelde-Statie.
- Op het einde rechts vind je het graf van EH Louis Baeyens, pastoor in Poppel van 1953 tot 1967.

Bronnen:

- *Nederlands etymologisch woordenboek: Jan De Vries (1971)*
- *Poppel : Een Kempisch dorp in woord en beeld: Heemkundekring Nicolaus Poppelius (2019)*
- *Turnhout in straatnamen : Harry de Kok en Guido Landuyt (2009)*
- *Tijdschrift nr. 87 "De Drie Goddelijke Deugden" pagina 34 of: <https://www.nicolaus-poppelius.be/Tijdschriften/dqd87.pdf>*
- *Wikipedia: zoekterm begraafplaats Kwakkelstraat*
- *Geneanet: verschillende Turnhoutse families*
- *Grafzerkje VZW: nieuwsbrief 94 (2016)*

Kasteel Turnhout

Karin Lauwers

Meer dan duizend jaar geschiedenis in een notendop.

Het kasteel is een erfenis uit ons Brabantse verleden als jachtslot maar het heeft in de voorbije eeuwen verschillende functies gehad. Ook nu nog is het een "levendig gebouw": de rechtbank van 1ste aanleg is er gevestigd. Dat was niet altijd zo en daarom neem ik jullie een stukje mee in zijn geschiedenis.

En we moeten zelfs terug tot in de vroege Middeleeuwen. Vermoedelijk was hier al een Merovingische nederzetting van de Franken op de top van een oost-west georiënteerde zandheuvelrug. Opgravingen in het centrum van historisch Turnhout bewijzen in alle geval dat er toen al een vorm van bewoning was. Maar van een

stedelijk landschap was absoluut nog geen sprake. De eerste geschriften van het kasteel en omgeving vinden we terug in de 12de eeuw.

Vermoedelijk verwierven de Hertogen van Brabant (in 1106) een immens domein van heide, bossen en vennen, met imposante "bewoners".

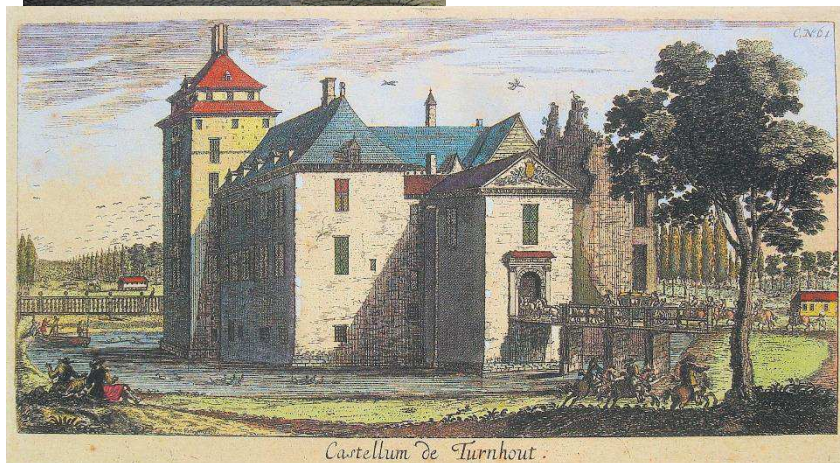

Het wapenschild van Turnhout heeft een in het oog springende afbeelding: een HERT. Geschiedenis en actualiteit blijven verbonden: het gastronomisch restaurant in de Brepolstoren heet 'Het Hert', een kunstwerk in de slotgracht (2003, Paul Van Hees) verbeeldt de hertenjacht en tijdens de lockdown met de coronapandemie verschenen er op zekere dag enkele wilde herten op de Grote Markt in Turnhout.

Van oudsher bood het gebied voldoende voedsel aan kuddes herten. De

Hertogen van Brabant (vanaf 1106) maakten er dan ook een zeer geliefde jachtsport van en richtten een jachtslot op als hun buitenverblijf. Uit geschriften blijkt dat heel wat edelen, hertogen en zelfs koningen graag te paard en met hun honden kwamen jagen in het Land van Turnhout zoals het werd genoemd. De nabijheid van het Grotenhoutbos in Vosselaar, met de voor de hertog van Brabant geprivilegieerde jachtwarande speelde hierbij een belangrijke rol.

Castellum de Turnhout, gravure Franz Ertinger, in Notitia marchionatus sacri

Castellum de Turnhout.

Romani Imperii, 1678. (bron: <https://www.taxandriavzw.be/geschiedenis-van-turnhout.html>)

De naam van het cultureel centrum van Turnhout 'De Warande' heeft hieraan zijn naam te danken.

Maar daarnaast was dit Land van Turnhout ook centraal gelegen in het grote Hertogdom Brabant. Het lag in het middelpunt van dat grote hertogdom, ideaal qua militaire verdedigingslocatie van het hertogdom. Beide aspecten zullen hun invloed hebben doorheen de eeuwen op de omgeving van Turnhout, de stad Turnhout en zijn kasteel.

Naast jachtslot en buitenverblijf voor de edele heren en het strategisch belang ervan, kreeg het kasteel ook waardering uit een bijzondere hoek. Het zijn enkele belangrijke edele dames die van grote betekenis werden voor het kasteel en Turnhouts omgeving.

Maria Van Brabant, vrouw van de hertog van Gelre (1371), besloot na het overlijden van haar man om van het jachtslot haar permanente woonplaats te maken, tot ook zij overleed in 1399. Ze nam de verbouwing van jachtslot tot kasteel op zich: wallen of vesten met ophaalbruggen naar het kasteel, donjons op de kasteelhoeken, bakstenen gevels met spaarzame openingen, een kapel, een gewelfde kelder met keuken, een wenteltrap die de hertogelijke vertrekken bediende... alles werd aangelegd op een vierkant grondplan. Ze stichtte in de domaniale kerk (de huidige St. Pieter en St. Barbarakerk op de Grote Markt, oorspronkelijke kerk al in 1050 gebouwd) een kapittel (belangrijke geestelijken verbonden aan 1 kerk).

Na de hertogen van Brabant (vanaf 1500) kwam het kasteel en het Land van Turnhout (Kempen=Texandrië, Toxandrië of Taxandrië. De Latijnse historicus Plinius de Oudere maakte in de 1ste eeuw na Christus melding van het Germaanse volk de Texuandri) achtereenvolgens in handen van de hertogen van Bourgondië, de Spaanse troon, de huizen van Nassau, Pruisen, Hongarije, Oostenrijk, en tot slot na de Franse bezetting in bezit van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Uiteraard gold dat niet alleen voor het kasteel maar ook voor de Kempen.

De periode van Maria Van Hongarije (1546-1555) wordt beschouwd als het hoogtepunt in de kasteelgeschiedenis: de sombere buitenmuren werden door vele vensters doorbroken, torens en ingangen werden verfraaid en de binnenplaats gekasseid. De binnenhuisinrichting van het kasteel werd weelderig en het kasteelpark werd heraangelegd. Pronkstuk was een grote gebeeldhouwde fontein met een wateraanvoer die 4 km verderop vertrok via een onderaardse leiding van elzenhouten en loden buizen.

Korte tijd later trad het verval van de schitterende burcht in ten gevolge van de 80-jarige oorlog. Turnhout lag in de vuurlinie (ondanks de neutraliteitsverklaring) en allerlei krijgslieden namen er hun intrek, afwisselend in Spaanse handen, dan weer in bezit van Nederlandse opstandelingen.. Na hun overwinning op Tienenheide staken de troepen van Maurits van Nassau het kasteel in brand (Spaans bezit op dat moment) waarbij de hele noordvleugel in as werd gelegd. Daardoor verloor het kasteel grotendeels zijn militaire functie. Na de vrede van Munster in 1648 kwam het Land van Turnhout terug aan het huis van Nassau.

Amalia van Solms, prinses van Oranje, was actief betrokken bij de Vrede van Munster. Als dank kreeg zij van Spanje het kasteel en het Land van Turnhout en de titel Vrouwe van Turnhout. Men was blij met de komst van de Oranjes: Amalia bood onze regio voorspoed en vrede, waarbij Turnhout een spil werd in de handel tussen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden. En het leverde een vrijbrief op tegen inkwartiering en levering van levensmiddelen voor de soldaten. Amalia van Solms wordt beschouwd als "De Oranje Moeder". Dankzij haar heeft de Nederlandse prinses Beatrix (vroegere koningin) nu nog o.a. in haar titel: Vrouwe van Turnhout.

Samen met haar jongste dochter Maria van Zimmeren probeerde ze de kasteelruïne te herstellen. De slotgracht van het kasteel werd drooggelegd en gebruikt als werkterrein voor de renovatie met o.a. een steenbakkerij. De renovatie van het kasteel werd beïnvloed door het Hollands Classicisme met een driezijdig fronton boven de ingangspoort, een zadeldak op het gebouw, oude muurresten en wallen werden verwijderd en vijvers gedempt. Het kasteelterrein werd door een houten palissade omsloten.

Een beeldhouwwerk van de belangrijke vrouwen voor Turnhout en zijn kasteel vindt men op de hoek van de Paterstraat en de Korte Begijnenstraat waarbij hun 'worteling' in Turnhout overduidelijk is. Kunstwerk van Achilles Cools 2006.

Daarna was de glorie tijd van het kasteel voorbij en het werd verwaarloosd. Het diende nog slechts tot magazijn en stapelplaats. In oktober 1789 vond de Brabantse omwenteling plaats (misschien beter gekend onder de naam De slag van Turnhout, met een grandioze overwinning van de patriotten (vrijwilligers, arbeiders en boeren uit de omstreken) op de Oostenrijkers. Jammer genoeg was de overwinning van korte duur want de Fransen waren in aantocht. De Franse bezetters bestemden het kasteel tot rechtbank en gevangenis. Na de overwinning op de Fransen in Waterloo kwam onze streek onder bewind van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Dat Vlaanderen en zeker ook onze grensstreek belangrijk bleven, bewijst wel het feit dat zelfs na onze onafhankelijkheid in 1830, tot in augustus 1831, er regelmatig schermutselingen bleven rond de grens met doortocht van Nederlandse troepen door o.a. Poppel en Ravels. Het Nederlandse militair oefenkamp was in het Ravels kamp, tegenwoordig deel van het Turnhouts Vennengebied. Er konden 10 000 manschappen in tenten geherbergd worden.

In het jonge België werd rond het kasteel een nieuwe aarden wal opgeworpen en in 1890 werd weerom de slotgracht gedempt. Maar heel de 19de eeuw bleef het kasteel gedeeltelijk als gevangenis fungeren tot in 1904 (*de nieuwe gevangenis werd in 1908 gebouwd en is even verderop in de Wezenstraat*) maar er werd ook een 'atelier de travail' en een kosteloze school voor jongens en meisjes in onder gebracht. Het gebouw ging tegelijkertijd ook dienst doen als o.a. stadsmagazijn, pompiershuis en ververij. Onderhoud van het gebouw gebeurde echter nauwelijks en het kasteel verkeerde in zeer slechte staat.

Architect Jules Taeymans (o.a. architect oud gemeentehuis van Poppel) werd reeds in 1896 aangezocht tot de nodige herstellingswerken maar de slechte staat bleef echter aanslepen.

Na aankoop van het kasteel door de stad Turnhout in 1908, werd met een omvangrijke restauratie gestart in 1911 en die was broodnodig. Men heeft zelfs even gedacht over de sloop van het kasteel. In 1921 was de renovatie voltooid en had deze meer gekost dan de aankoop van het gebouw.

Dat is het uitzicht van het kasteel zoals wij het nu zien: een massieve gemetselde toegangsbrug met gekasseid wegdek, een ijzeren reling op 4 korfbogen, een vierkant neobarok poortgebouw met Dorische zuilen, een fronton, een paneel met inscriptie RECHTBANK en een bas reliëf van "Vrouwe Justitia". Bovenaan merken we het wapenschild van Maria Van Zimmeren. Een 2e restauratie, vooral funderingswerken, gebeurde tussen 1989-1999 waarbij de gracht weerom een aantal jaren werd droog gelegd. De herstellingswerken gaven duidelijk heel oude fundamenten prijs (vermoedelijk 14de eeuw).

Kunstwerken

Links van de toegangsbrug vinden we het beeldhouwwerk van Rik Poot: **De Najade**, Godin van alle bronnen en rivieren, geplaatst in 1991.

Omdat Turnhout de stad is van de stripverhalen treffen we op de hoek van het Warandplein **de Bronzen Adhemar** aan van Ivo Van Damme geplaatst in 1991.

Het Ultima Isla van Philip Aguirre y Otegui werd geplaatst ter gelegenheid van Turnhout cultuurstad in 2012. Het 'vergeten eilandje' als symbool voor geborgenheid. De zwevende wolk of rots met een huisje en een boom schittert door het gebruik van goudverf tijdens zonnige dagen zoals een torenhaantje.

Enkele leuke anekdotes:

Turnhouters hebben meerdere bijnamen:

- De meest gekende is **Turnhoutse bincken**. In Turnhout zeggen ze: "*Ik zen een bink en ik zen er trots op*". Oftewel Bargoens voor knoeiers, botterikken, lomperikken. Eigenlijk een niet zo fraaie benaming. Waar komt die bijnaam vandaan?

- **Muggenblussers**: 6 juni 1755, zwoele zomeravond. De toren van de kerk staat in brand. Met man en macht werd er geblust met water, met zand en al wat men voorradig had. Om uiteindelijk te constateren dat het om een grote zwerm muggen ging, die in het maanlicht leek op rook en vuur. In de kerkarchieven vindt men terug dat de herstellingswerken 'na de brand' een flinke duit hebben gekost.

- **Sazzie of suzzie pikkers** waarover 2 verhalen de ronde doen:

1) Tijdsperiode Franse bezetting: de St. Pieterskerk was in beslag genomen door de Fransen. Ze gebruikten de kerk als paardenstalling. Hun paarden kregen warme dekens omgeslagen tegen de winterkou. Maar ook de Turnhoutse bevolking had het koud en ging de dekens bij de paarden pikken. De legende zegt dat de hele Turnhoutse bevolking deelnam, zowel arm als rijk.

2) De(arme) Turnhoutse soldaten kregen geen dekens op hun brits, zelfs niet in de winter. Die van Herentals hadden dat wel. Oplossing: een overval op het legerkamp van Herentals, puur voor hun dekens, nochtans wel hun wapenbroeders.

Wil je graag nog heel wat meer weten over de geschiedenis van de Kempen, breng dan zeker eens een bezoek aan het Taxandria museum in 'Het Huis metten Toren' uit de 16de eeuw in de Begijnenstraat. Als je er binnentreed, word je al meteen verwelkomd door.... een HERT!

Bronnen:

Bert Tops en Bert Hendrickx, *Taxandria, Geschied-en Oudheidkundige kring van de Antwerpse Kempen*

https://nl.wikipedia.org/wiki/Gevangenis_van_Turnhout

Dienst toerisme huis 't Steentje, Grote markt 44, 2300 Turnhout; <https://toerismeturnhout.turnhout.be>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Toxandri%C3%AB>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/12095>

Voor de fietsliefhebber hierbij de uitgestippelde route

Voor diegenen die de tocht zelf willen ondernemen, hebben Harry en Cis de route hieronder bijgevoegd
Vertrek: Sportcafé Het Molenslop in Weelde

We rijden via de Gemeentelaan en het nieuwe fietspad richting Ravels-Eel. Voor het containerpark of milieustraat draaien we rechts de ruilverkavelingsweg in. Vanaf hier volgen we fietsknoppunt 57, vervolgens knoppunt 55 tot aan het Gilseinde. Hier verlaten we even de knooppunten en fietsen rechtsaf over het Gilseinde en vervolgens linksaf door de Weteringsstraat. Dan rechtdoor door een zanddreef in de Gewestbossen. Na een dikke 500 meter kunnen we terug aanpikken of het knooppuntennetwerk bij knoppunt 58. Aan het kanaal gaan we rechts tot bij het veer (indien het veer niet vaart, verder rijden tot aan de brug en bij knoppunt 32 over de brug naar knoppunt 63). Na het veer rijden we langs Hertog Jan en pikken we terug aan bij het knooppuntennetwerk. We volgen knoppunt 63. Daarna via 21 en 62 naar knoppunt 46. Tussen knoppunt 62 en 46 vinden we in de Kerkstraat het Hofke van Chantraine. Bij knoppunt 46 gaan naar 45. Aan de overzijde van de ring komen we in de Kwakkelstraat. Even verder rechts zie je de ingang van het kerkhof. Daarna gaat het verder richting 45. Onderweg komen we langs het kasteel. Van 45 gaan we naar 01. We komen terug aan het kanaal en hier zien we links de zomerbar. We gaan verder via het kanaal naar 04-09-60-01-52 naar nr 42. Aan de kerk in Weelde verlaten we de weg naar knoppunt 42 en gaan we door de dreef. We nemen rechts de Koning Albertstraat tot aan de Gemeentelaan. Hier zijn we terug bij het Molenslop. De totale afstand bedraagt ongeveer 34 km.

Bedankingsdag voor de werkende leden 24 juni 2023

Op een mooie warme zaterdag hebben wij na 4 jaar de meewerkende leden, na alle pandemieperikelen, een aangename en leerrijke bedanking kunnen bezorgen op het wijndomein Valclegge van de familie Lucas en Roos Bols-Kindt in de Berkenlaan 97 te Ravels. Aan de reactie van de deelnemers te zien, was het voor hen een onbekende parel in onze gemeente om nog maar te zwijgen over de heerlijke bubbels in hun schuimwijn.

Roos geeft vanuit een belommerde positie uitleg

Een 50-tal medewerkers werden uitgenodigd. Ruim de helft kon zich die namiddag vrij maken om een leerrijke rondleiding in de wijngaard en de kelders te krijgen. We werden in twee groepen verdeeld. Roos en Lucas namen elk een groep met zich mee om een uitgebreide uitleg te geven over de wijngaard en de behandeling

van de druivelaars. De rondleiding besloot met de ambachtelijke werkwijze die de wijngaard Valclegge toepast en een bezoek aan de kelders.

Daarna volgde een bescheiden proeverij en vooral aangename gesprekken.

De wijnen van Valclegge hebben al verschillende prijzen gewonnen bij internationale concours en onder onze deelnemende leden waren er verscheidene wijnkenners die zeer aangenaam verrast waren van de uitmuntende kwaliteit van de geproefde wijnen. Ze merkten en proefden heel veel liefde van de wijnbouwers voor hun product.

Bij deze onze dank aan de sympathieke eigenaars en wijngaardeniers Roos en Lucas voor de ontvangst van onze enthousiaste medewerkers.

Heerlijk genieten in de lommer van de wijnen van eigen Ravelse bodem

Als u genoten hebt van dit verslag en u zich afvraagt hoe u kan deelnemen aan deze jaarlijkse uitstap voor de werkende leden; is er eigenlijk niets dat u tegenhoudt om aan te sluiten bij deze groep van enthousiastelingen. Zij worden één keer per jaar in de bloemetjes gezet en mogen genieten van onze dank voor hun inspanningen van het voorbije jaar.

Bron:

Met dank aan Mieke Van Hauteghem voor de foto's

<http://www.valclegge.be/>

Bezoek van het tweede leerjaar aan het museum

Annemie Ruts

Op vrijdag 16 juni, mochten wij, de leerlingen en juffen van het tweede leerjaar van De Nogensprong in Poppel, een bezoek brengen aan 'Het Kaske' of 'Het MAG'. Naar aanleiding van het werken rond het thema 'Hier wonen wij', is het altijd interessant zoveel mogelijk te weten te komen over onze eigen gemeente. Omdat het bezoek voor veel kinderen vaak ook de eerste kennismaking is met een museum is dit natuurlijk een uitgelezen kans. Op

voorhand werd ons gevraagd de klasgroep op te splitsen zodat de kinderen optimaal zouden kunnen betrokken worden en zouden genieten.

Wij werden opgewacht door twee enthousiaste gidsen, ééntje zelfs in gepaste kledij. 😊

Zij gaven een woordje uitleg bij het gebouw en ook bij de verschillende kasten, voorwerpen en schilderijen in het museum. De kinderen luisterden geboeid naar de verhalen over de douane, de duivenmelkers, de Poppelse Janhagel, de melkerij en waren zeer verbaasd bij het zien van de enorme tand.

Zeer veel kinderen waren erg onder de indruk en enorm enthousiast over deze beleving.

Nogmaals veel dank en hopelijk mogen wij het komende schooljaar weer langskomen met een nieuwe lading nieuwsgierigen.

Bij deze extra dank aan de vrijwillige inzet van onze twee gidsen Karin en Frank.

Fotohoek

Beste lezer, kijkt u thuis ook eens in de oude schoenendoos op zolder naar die oude familiefoto's. Ziet u oude foto's die het bewaren waard zijn, kom naar ons, wij bewaren ze met plezier en met zorg voor ons nageslacht. Kan u er geen afstand van doen, wat best mogelijk is, dan zouden wij deze mooie foto's graag kopiëren en kan u ze behouden. Vergeet vooral niet op de achterzijde van de foto de naam van de personen en de plaats van de foto te noteren. Als onze voorouders dat maar niet waren vergeten, dan hadden we deze rubriek niet nodig gehad. Ga nu maar gauw naar de zolder, want anders komt het er niet meer van!

Als u weet wie het zijn, laat u het dan weten aan: voorzitter@nicolaus-poppelius.be of telefoneer naar 0474 97 17 27

Nieuwe foto

Deze foto is van omstreeks 1945 en wat we zeker weten is dat het een voetbalploeg uit Weelde is. Wie kan ons de namen van de voetballers bezorgen?

Foto vorig tijdschrift

De foto van het vorige tijdschrift heeft bij niemand een belletje laten rinkelen. We geven nog een keertje de foto weer. Mocht u iets weten graag uw reactie.

Lief en Leed

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

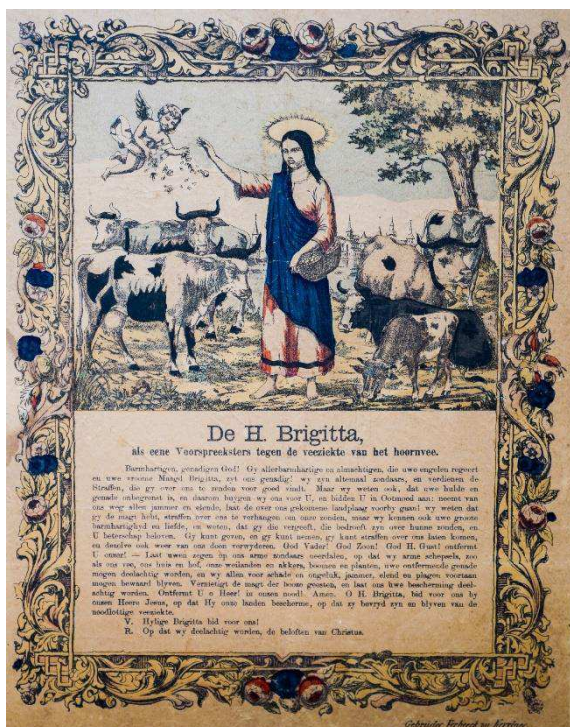
Elie Haagen, weduwe van Charel Segers, overleden te Poppel op 12 mei 2023

Onze felicitaties zijn er voor:

Charel Verheyen, op woensdag 12 juli 2023 vierde hij zijn honderdste verjaardag. Charel is Ravels de laatste oud-strijder van WO II in Ravels

(Wegens de privacywetgeving en de daarbij horende GDPR-regelgeving kunnen wij enkel nog publiceren wat ons wordt toevertrouwd. Daarom verzoeken wij u ons de aankondigingen door te sturen per e-mail: voorzitter@nicolaus-poppelius.be of briefje aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel)

Vondst in ons archief

Deze prent, met het formaat van een kleine A3, werd gedrukt door de uitgever Gebroeders Verbeek uit de bedevaartplaats Kevelaer.

De Heilige Brigitta (1 februari), patrones van Ierland, werd omstreeks 455 gedoopt door een leerling van St. Patrick. Zij was de stichteres en abdis van het klooster Kildare (Ierland) en leefde in afzondering van de wereld in een cel onder een grote eik. Brigitta karnde de melk van haar koe en gaf de boter weg aan de armen.

Zoals u ziet wordt de Heilige Brigitta afgebeeld met vee. Brigitta is de patrones van de veeteelt. Zij wordt dan ook vaak aanroepen tegen allerlei veeziekten.

Daarnaast wordt zij ook beschouwd als de beschermster van armen, kraamvrouwen en kinderen.

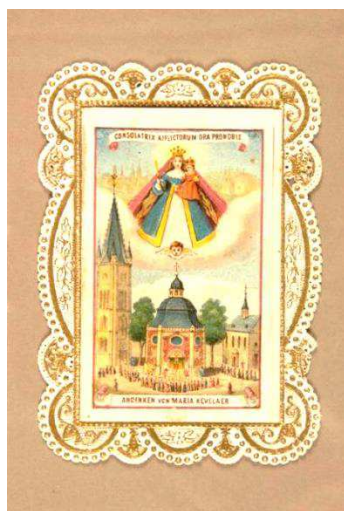
Zij wordt vooral vereerd in het zuiden van Nederland (Oostelijk in Noord-Brabant, Limburg en in de Belgische en Duitse grensdorpen).

De verering van Brigitta in onze streken dateert vanuit de Middeleeuwen.

In de 20e eeuw blijkt de vereringsdag echter weer samen te vallen met de feestdag van Brigitta. In de Volkskunde-atlas voor

Nederland en Vlaams-België (1968) meldt een correspondent dat de armrelik van Brigitta op 1 februari werd uitgesteld en vereerd. Hij noteert: *'op haar (van Sint-Brigitta) feestdag, 1 febr., werd en wordt ook nog hier de aanwezige relikwie ter verering aangeboden. Jaren geleden kwamen hier (n.v.d.r. Geldrop) uit de verre omtrek velen [...] ter bedevaart te voet en te paard, om hare bescherming in te roepen tegen [...] ziekten van het hoornvee. Vanaf het begin van dezer eeuw is die pelgrimage langzaam verminderd, zodat de verering van deze heilige thans beperkt blijft tot de inwoners dezer gemeente'*.

Verondersteld wordt dat door de bedevaarten naar Kevelaer en de continue mensenmigratie in Groot-Brabant deze prent in onze gemeente terechtgekomen is.

Gezien hun uitzonderlijke bedrijvigheid in een bedevaartplaats zoals Kevelaer hadden de Gebroeders Verbeek nog zeer veel religieus drukwerk op hun palmares

Links: op deze bedevaartprent zien we de drie bedevaartkerken in Kevelaer. Onderaan staat "Andenken von Maria Kevelaer" (bron: Het Noord-Brabants Museum)

Rechts: amandelvormige bedevaartspenning, O.L.V. van Kevelaer

Bron: Het Noord-Brabants Museum en <https://data.collectienederland.nl/search/?view=list&page=11&q=Kevelaer>

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Redactiesecretaris	Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Ravels	014 699126
Leden:	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750
	Frank Konings, Lindenlaan 2, 2382 Ravels	014 715374
	Harry Vrijzen, Eikenlaan 15, 2382 Ravels	014 656420
	Jose Schlappi, Klein Goorbleek 2, 2382 Ravels	0485 11 92 83
	Karin Lauwers, Kabilenstraat 5, 2382 Ravels	0474 72 94 04
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Ravels	014 655728
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 68733
	Paul Van Baelen, Straatakkers 4, 2381 Ravels	014 657315

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

redactie@nicolaus-poppelius.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,

de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.

(Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Museum Aan de Grens (MAG) "t Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk na afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier

dat u kunt vinden op onze website. Reservaties doet u best één maand op voorhand.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <https://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius.MuseumAandeGrens

QR-code Facebookpagina

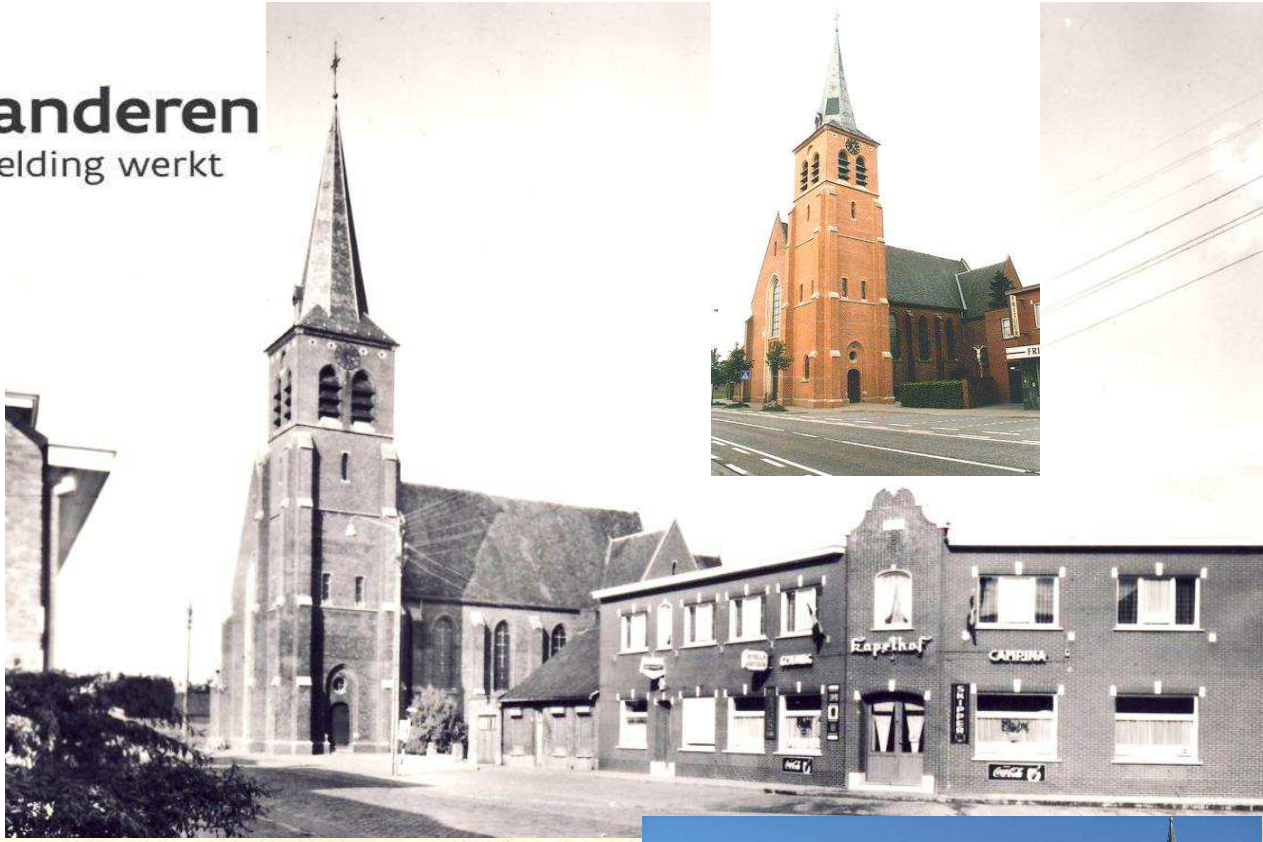

Vlaanderen
verbeelding werkt

ERF
GOED
NOORDER
KEMPEN

gemeente
Ravels

Ravels.

.Den Eel.

